

اشاره

طبق همین تعاریف، می‌توان فلسفه وجودی شبکه‌های اجتماعی را تشکیل گروه‌های اجتماعی و ایجاد پیوند و ارتباط میان این گروه‌ها دانست. در سایه این ارتباطات، شکل جدیدی نیز از تعاملات اجتماعی ظهور می‌کند، زیرا این شبکه‌ها سازگار و انعطاف‌پذیر هستند و مخاطبان فرصت انتخاب‌های بیشتری پیدا می‌کنند، در نتیجه به بهبود و تسهیل روابط میان افراد، سازمان‌ها و مؤسسات دارای دیدگاه‌های گوناگون کمک می‌کنند. به اشتراک گذاشتن علاقه‌مندی‌ها در شبکه‌های اجتماعی، از چنان اهمیتی برخوردار است که می‌توان گفت بدون آن شبکه‌های اجتماعی معنا پیدا نخواهند کرد [سلیمانی‌پور، ۱۳۸۹]. بسیاری بر این باورند که شبکه‌های اجتماعی فرصت‌های جدیدی را برای خلاقیت و یادگیری فعال کودکان فراهم می‌آورد [prenskey, 2001].

شبکه‌های اجتماعی و جامعه‌پذیری

در شبکه‌های اجتماعی همه افراد عضو، به صورت مستقیم و غیرمستقیم در فعالیت‌ها و برنامه‌های اجتماعی شرکت داده می‌شوند و تا حدود زیادی میزان مشارکت اجتماعی مردم جامعه را در همه زمینه‌های اقتصادی، سیاسی، تبلیغاتی و... بالا می‌برند. تأثیرگذاری قابل توجه شبکه‌های اجتماعی بر میزان

یکی از پرمخاطب‌ترین سرویس‌های ارتباطی اینترنتی، شبکه‌های اجتماعی هستند. اینترنت با قابلیت‌ها و کاربردهای متنوع و متعدد خود، بخش‌های متفاوت زندگی انسان را تحت تأثیر قرار داده است. در واقع اینترنت فاصله‌های جغرافیایی بین انسان‌ها را برداشته و تحول عظیمی در عرصه گسترش اطلاعات و ارتباطات ایجاد کرده است. تغییر و تحولات نظام اجتماعی بر اساس اینترنت در عرصه‌ها و سطوح متفاوتی صورت پذیرفته است؛ از روابط دوستانه گرفته تا ارتباط شاگرد و استاد و همچنین روش‌های تدریس و سطوح گوناگون علمی و دانشگاهی. این تغییر و تحولات، حتی فرایند آموزش و یادگیری را نیز به خارج از کلاس می‌برد و دانش‌آموزان و دانشجویان می‌توانند از طریق شبکه‌های اجتماعی علمی، اتاق‌های گفت‌وگو و نشست‌های اینترنتی فرایند آموزشی خود را پیگیری و دنبال کنند. انسان‌ها امروزه خواه‌ناخواه درگیر انواع شبکه‌های اجتماعی هستند و آشنایی با این شبکه‌ها لازم و ضروری است. در این مقاله به اهداف و کارکردهای شبکه‌های اجتماعی در عرصه جامعه‌پذیری و آموزش پرداخته شده است.

کلید واژه‌ها: شبکه‌های اجتماعی، نظام اجتماعی، آموزش و یادگیری، جامعه‌پذیری

شبکه‌های اجتماعی و کارکردهای آموزشی

فرهاد کریمی، کارشناس علوم تربیتی

و کیفیت مشارکت‌های اجتماعی در جوامع مختلف به حدی بوده است که اخیراً تعداد قابل توجهی از شبکه‌های اجتماعی، دقیقاً با هدف توسعه مشارکت اجتماعی مردم در زمینه‌های خاص ایجاد شده‌اند [سلیمانی‌پور، ۱۳۸۹]. شبکه‌های اجتماعی شبکه‌هایی فرامرزی هستند و افراد به راحتی می‌توانند آداب، رسوم و فرهنگ خود را در معرض دید و قضاوت عموم بگذارند. آنچه در این شبکه‌ها اهمیت پیدا می‌کند، این است که ایده‌های جدید جوامع در دسترس همه قرار می‌گیرند و به راحتی گسترش پیدا می‌کنند. به بیانی دیگر می‌توان گفت، انتقال فرهنگی و تبادل فرهنگی، امکان ارائه ایده‌های جدید اجتماعی و تفکرات نوین جامعه‌پذیری را در شبکه‌های اجتماعی فراهم ساخته است.

سامان‌دهی مردم با اهداف مختلف اجتماعی در شبکه‌های اجتماعی کاربرد فراوانی دارد. برای مثال می‌توان به کاربرد این شبکه‌ها در ایجاد یک تفکر شهروندی، یا حضور در یک مشارکت سیاسی مانند انتخابات، راهپیمایی‌ها و... اشاره کرد.

اهداف شبکه‌های اجتماعی

امروزه با توجه به حجم وسیع کاربران اینترنتی در عرصه‌های مختلف، شکل‌های جدیدی از نظام‌های اجتماعی به وجود آمده‌اند. لارسن و ورما (۱۹۹۹) در بررسی‌های خود بیان کرده‌اند که انسان‌ها با دنیایی روبه‌رو هستند که در آن، اشکال روزمره زندگی اجتماعی در حال تغییرند و اثرات مستقیمی بر زندگی آن‌ها می‌گذارند. شبکه‌های اجتماعی را گونه‌ای از رسانه‌های اجتماعی می‌دانند که امکان دستیابی به شکل جدیدی از برقراری ارتباط و به اشتراک‌گذاری محتوا را در اینترنت فراهم آورده‌اند [سلیمانی‌پور، ۱۳۸۹]. این شبکه‌ها با اینکه عمر زیادی ندارند، اما توانسته‌اند در زندگی مردم تأثیرگذار باشند. شبکه‌های اجتماعی، نسل جدیدی از پایگاه‌هایی هستند که این روزها در کانون توجه کاربران شبکه‌های جهانی اینترنت قرار گرفته‌اند [همان]. مفهوم شبکه اجتماعی بر مبنای تغییرات اجتماعی بسیاری قرار دارد که از طریق فناوری ایجاد شده‌اند [خلیلی‌آذر، ۱۳۹۲].

ولمن (۲۰۰۱) معتقد است در گذشته تعاملات اجتماعی مردم به خانواده، محله و در نهایت محل کار محدود می‌شد و وابستگی‌های اجتماعی محدودی وجود داشت. اما امروزه به واسطه وجود شبکه‌های گسترده اجتماعی، مفهوم «جهانی شدن» تحقق پیدا کرده است و مرزها نفوذپذیر و در دسترس شده‌اند. روند تغییرات آینده حاکی از آن است که شبکه‌ای شدن و جهانی شدن این پدیده باعث برجسته شدن بسیاری از انواع خاص‌گرایی‌های فرهنگی و از جمله تأثیر بر حوزه هویت و ابعاد آن خواهد شد (بصیریان جهرمی، ۱۳۹۲).

شبکه‌های اجتماعی و آموزش

با افزایش نسل تحصیل کرده در جوامع و شکل‌گیری طبقات جدید اجتماعی، این گروه برای دسترسی به اطلاعات و منابع اطلاعاتی دیگر منتظر رسانه‌های سنتی مانند تلویزیون، رادیو، مطبوعات و... نمی‌مانند و با استفاده از رسانه‌های نوین و ایجاد پایگاه‌ها و شبکه‌های گوناگون، به تبادل اطلاعات دست می‌زنند. ظهور نیازهای جدید افراد و تغییرات سریع جوامع در سایه حضور گسترده فناوری‌ها باعث شده است در شیوه‌های آموزشی نیز تغییرات چشم‌گیری به وجود آید. شبکه‌های اجتماعی در انتقال دانش و اطلاعات نقش مهمی دارند، به گونه‌ای که به

خود در داخل و خارج از نظام آموزشی پیدا می‌کنند. فرایند آموزش در شبکه‌های اجتماعی مقطعی و موقتی نیست، اطلاعات به اشتراک گذاشته شده همیشه در دسترس هستند و این باعث می‌شود دامنه و عمق یادگیری افزایش پیدا کند. چرا که تکرار و با رجوع دوباره به منابع اطلاعاتی (بازیابی) برای جلوگیری از فراموشی به راحتی امکان‌پذیر است.

نتیجه‌گیری

با گسترش حضور فناوری‌ها، به طور طبیعی ابعاد گوناگون زندگی انسان‌ها دچار تغییر و دگرگونی شده است. در سایه اینترنت، شبکه‌های اجتماعی متعددی با اهداف گوناگون ظهور کرده‌اند. این شبکه‌ها نسل جدیدی از پایگاه‌هایی هستند که شکل جدیدی از تعاملات اجتماعی را به وجود آورده‌اند. کمک به تسهیل و بهبود روابط میان افراد و به اشتراک‌گذاری ایده‌ها و تفکرات از جمله مهم‌ترین اهداف این شبکه‌ها هستند. از سوی دیگر همه افراد عضو این شبکه‌ها به صورت مستقیم و غیرمستقیم در فعالیت‌ها و برنامه‌های اجتماعی شرکت داده می‌شوند و بر میزان جامعه‌پذیری افراد در جوامع مختلف تأثیر می‌گذارند. شبکه‌های اجتماعی نظام‌های آموزشی را نیز دچار تغییر و تحول کرده‌اند، به نحوی که اشتراک‌گذاری اطلاعات

در سطح جهانی و به صورت گسترده، فرصت آموزش و یادگیری را در هر مکان و هر زمان مهیا و تا حدودی شخصی‌سازی کرده است.

منابع

۱. بصیریان جهرمی، حسین (۱۳۹۲). **رسانه‌های اجتماعی - ابعاد و ظرفیت‌ها**، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران، چاپ اول.
۲. خلیلی آذر، هایده (۱۳۹۲). «شناخت ویژگی‌های شبکه‌های اجتماعی و اثرات آن‌ها بر روابط بین فردی نوجوانان»، فصل‌نامه پژوهش‌های ارتباطی، شماره ۳، ۱۸۲.
۳. سلیمانی پور، روح‌الله (۱۳۸۹). «شبکه‌های اجتماعی، فرصت‌ها و تهدیدها»، مجله راه‌آورد نور، شماره ۳۱.
۴. صائمی، دکترحسن (۱۳۹۳). «شبکه‌های اجتماعی»، مجله رشد مدرسه فردا، دوره یازدهم، شماره ۶، اسفند ماه.
5. Larsin,R.W.&Verma,S. (1999). How children and Adolescents Spend Time Across the world: work, play, and Developmental opportunities. *Psychological Bulletin*, 125,pp. 701- 736.
6. Prensky,M.(2001). Digital natives, digital immigrants.On the Horizen,Vol. 9, pp. 1-6.

اشتراک‌گذاری اطلاعات در سطح جهانی و به صورت گسترده، آموزش و یادگیری را در هر مکان و هر زمان مهیا و تا حدودی شخصی‌سازی کرده است. این شبکه‌ها کلاس‌های درس و یادگیری را به خانه‌ها نیز انتقال داده‌اند و امروزه دانشگاه‌هایی مانند دانشگاه پیام نور بسیاری از کلاس‌های درس خود را از طریق فضاهای مجازی و شبکه‌های اجتماعی برگزار می‌کنند. شرکت در بحث‌های عمومی و میزگردهای مجازی، فرایند یادگیری - یاددهی مشارکتی و گروهی را دامن زده است. از طرف دیگر، این شبکه‌ها به واسطه برخط و همیشه در دسترس بودن، هزینه‌های یادگیری را، هم از لحاظ مادی و هم از لحاظ وقت و زمان بسیار پایین آورده‌اند. اینکه فردی بخواهد چه چیزی را در چه زمانی و در چه مکانی یاد بگیرد، موضوع مهمی است که شبکه‌های اجتماعی با انعطاف‌پذیری خود امکان آن را فراهم آورده‌اند.

قطعاً دانش‌آموزان و دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی، فرصت برقراری ارتباط و تبادل فکر و اندیشه را با سایر هم‌تایان

بهمن شهبازی - کردستان - مریوان - هشتمین جشنواره عکس رشد

ابراهیم علی پور - کردستان - بانه - هشتمین جشنواره عکس رشد

احمد رضا اعتمادی - فارس - داراب - هشتمین

محمود میربزرگ - سیستان و بلوچستان - زاهدان - هشتمین جشنواره عکس رشد